

A85/30

5 juli 1985

ZITTINGEN CC-CPSU EN SOVJETPARLEMENT

Het CPSU/CC-plenum van 1 juli j.l. en de daarop volgende halfjaarlijkse bijeenkomst van de Opperste Sovjet hebben geleid tot een aantal mutaties, die de conclusie wettigen dat partijleider GORBACHEV al na een paar maanden de zaken slagvaardig naar zijn hand heeft weten te zetten.

Mutaties binnen de hoogste partijorganen.

De belangrijkste mutatie binen de hoogste partijorganen is het verdwijnen van Grigoriy Vaselyevich ROMANOV uit het Politburo en het CC-secretariaat. Deze voormalige partijleider van Leningrad kreeg deze combinatie van functies in juli 1983 toebedeeld en werd daarmee toen de enige rivaal van GORBACHEV in de strijd om de opvolging van CHERNENKO. Volgens uiteraard niet verifieerbare maar wel aannemelijke geruchten heeft hij in maart van dit jaar de benoeming van GORBACHEV tot partijleider trachten te blokkeren en zou hij daarvoor nu de prijs hebben moeten betalen. Het CPSU-plenum benoemde twee nieuwe CC-secretarissen: de 61-jarige Lev N. ZAIKOV - tot dan partijleider van Leningrad - en de 54-jarige Boris N. YELTSIN, sinds kort hoofd van de CC-afdeling voor de Bouwindustrie en eerder partijleider in de regio Sverdlovsk. Omdat deze regio geldt als een van de belangrijkste centra van de Sovjetrussische defensie-industrie, kan het zijn dat YELTSIN als CC-secretaris de verantwoordelijkheid zal gaan dragen voor deze omvangrijke industriële sector. Volgens speculaties gelden beide nieuwe CC-secretarissen als GORBACHEV-aanhangers, maar daarover valt vooralsnog geen zekerheid te verkrijgen. De enige andere mutatie die op 1 juni bekend werd had betrekking op de 57-jarige Eduard A. SHEVARDNADZE, de Georgische partijleider, die van kandidaatlid van het Politburo bevorderd werd tot volwaardig lid van dit hoogste beleidsbepalende CPSU-orgaan. Deze benoeming zou pas een dag later het nodige reliëf krijgen toen de beslissingen openbaar werden die tijdens de zitting van de Opperste Sovjet waren bekrachtigd.

GROMYKO president en SHEVARDNADZE Buza-minister

Op 2 juli bleek namelijk dat Buza-minister Andrei GROMYKO op voordracht van partijleider GORBACHEV was benoemd tot Sovjetpresident of - zoals het officieel heet - tot voorzitter van het Presidium van de Opperste Sovjet. Bovendien werd Politburolid SHEVARDNADZE aangewezen als nieuwe minister van Buitenlandse Zaken.

De benoeming van GROMYKO kwam niet totaal onverwachts, want daarover deden al enige tijd hardnekkige geruchten de ronde. Wat SHEVARDNADZE betreft lag het echter anders, omdat deze op het terrein van de buitenlandse politiek vrijwel geen enkele ervaring heeft. Het enige wat van hem in dit opzicht gezegd kan worden is dat hij in partijdelegaties bezoeken heeft gebracht aan Brazilië, India, Portugal, Algerije en Tunesië, en - wat Oosteuropa betreft - aan Bulgarije, Hongarije en Tsjechoslowakije.

Belangrijker voor SHEVARDNADZE's benoeming tot Buza-minister lijkt het feit dat hij zich m.n. de laatste maanden duidelijk geprofileerd heeft als een man die op de lijn GORBACHEV zit als het bv. gaat om het vergroten van de efficiency op economische terrein en om de bestrijding van de corruptie. Op dit laatste terrein heeft hij overigens al in het verleden (d.w.z. sinds 1972) zijn sporen verdiend als partijleider van Georgië, nadat hij daarbij eerder betrokken was geweest als minister van Biza (en dus hoogste politiefunctionaris) in de zelfde republiek.

Door de benoeming van de op buitenlands politiek terrein onervaren SHEVARDNADZE lijkt het erop dat GORBACHEV zelf probeert een grotere greep te krijgen op het Sovjetrussische beleid m.b.t. het buitenland. Intussen zal men gebruik kunnen maken van de jarenlange ervaring van GROMYKO, die als Politburolid de nodige invloed zal behouden. Mede daarom lijkt een wijziging in de buitenlandse politieke opstelling van het Kremlin voorlopig niet verwacht te kunnen worden.

Tegen deze achtergrond lijkt de benoeming van de bijna 74-jarige Andrei GROMYKO tot Sovjetpresident eerder een beloning voor de jarenlange trouwe dienst dan op een manoeuvre die bedoeld is om hem op een zijspoor te zetten.

Het feit dat GORBACHEV niet zelf, zoals zijn voorgangers, deze functie aan zijn pakket heeft toegevoegd is dan ook verklaarbaar en strookt met diens eigen verklaring, dat er op binnenlands politiek terrein en binnen de partij zoveel te doen valt dat het beter is hem te bevrijden van de protocollaire verplichtingen die verbonden zijn aan het ambt van staatshoofd.

Blijft te vermelden dat de Opperste Sovjet - op voorstel van Politburolid en CC-secretaris Yegor LIGACHEV - partijleider GORBACHEV heeft opgenomen in haar Presidium, wat tot nu toe nog niet het geval was en wat de eerste stap is om t.z.t. het voorzitterschap daarvan alsnog te kunnen overnemen als GROMYKO van het toneel zal zijn verdwenen.

De tweede man in de partijhiërarchie.

Met het verdwijnen van ROMANOV uit Politburo en CC-secretariaat is het aantal functionarissen dat een plaats heeft binnen beide hoogste CPSU-organen teruggebracht tot drie: Nikolay RYZHKOV, Yegor LIGACHEV en uiteraard GORBACHEV zelf. LIGACHEV moet worden beschouwd als de huidige tweede man in de partijhiërarchie, wat kan worden afgeleid uit het feit dat hij op 2 juli tijdens de

zitting van de Opperste Sovjet van Mikhail GORBACHEV het voorzitterschap heeft overgenomen van de Commissie Buitenlandse Zaken van de Raad van de Unie, een van de twee kamers van het Sovjetparlement. Deze functie gaat traditiegetrouw naar de tweede man binnen de partij - die als partijsecretaris - verantwoordelijk pleegt te zijn voor ideologische en internationale aangelegenheden. In het verleden is deze functie vervuld door SUSLOV, ANDROPOV en CHERNENKO.

LIGACHEV, die in 1983 nog partijleider was in de stad Tomsk en in dat jaar benoemd werd tot CC-secretaris voor organisatorische aangelegenheden, is bijzonder snel opgeklommen. Nadat hij tijdens het aprilplenum van dit jaar een plaats kreeg binnen het Politburo, is hij zich in toenemende mate gaan bezig houden met ideologische aangelegenheden, wat traditiegetrouw behoort tot de taken van de tweede man in de hiërarchie.

Eind juni maakte LIGACHEV in een toespraak voor partij kader in Moskou duidelijk dat er - ondanks alle uitlatingen over economische hervormingen in de Sovjet Unie - geen sprake kan zijn van markteconomische elementen of vormen van prive-ondernemersschap. Daarmee is duidelijk dat hij geen voorstander is van modificering van het in de Sovjet Unie bestaande systeem van centralistisch bestuur op economisch terrein, wat ook van GORBACHEV gezegd kan worden.

Aangenomen mag worden dat het GORBACHEV-regiem er eerder op uit is, het bestaande systeem te stroomlijnen en efficiënter te maken, dan dat men ernaar zal streven hervormingen door te voeren.